СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. 221. Джерзі Сіти, Н. Дж., пятниця, 23-го вересня 1938. | No. 221. Jersey City, N. J., Friday, September 23, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ГУРАГАН ВДАРЯЄ В СХІДНЄ ПОБЕРЕЖЖЯ АМЕРИКИ

НЮ ЙОРК. — З півдня від рога Гетерас звіявся в середу до східнього побережжя Атлянтику сильний гураган, котрий ударив з усею силою по побережжі. Лонґ Айленду та, перейшовши своїм осередком понад місто Провіденс, у стейті Род Айленд, ударив об Нову Англію, роблячи всюди страшне спустошення й потягаючи за собою багато жертв у людях.

У центрі гурагану вітер дув зо скорістю понад сто миль на годину. Він ломив дерева, зривав дахи з домів, прорвав електричні дроти, навіть ломив фабричні комини. Безупинний дощ спричиняв виливи рік і заливав дороги, підмулював залізниці, обвалював горби, підмивав фундаменти домів. Місто Провіденс ударила до того ще морська хвиля, знята вгору через збіг притягаючої сили місяця з притягаючою силою сонця.

Шкоди в маєтку величезні. Покищо її суми не дасться в грошах навіть означити. Потерпіли очевидно немало мореплавство, як морські хвилі позривали з якорів човни й кораблі.

Є багато жертв у людях. В самій тільки Новій Англії досі начислено 51 жертв. У Вестгемптоні, на Лонґ Айленді, де вітер знищив коло сотки сильно збудованих літніх домів, поліція знайшла в румовищах домів 6 трупів. Поліція дістає донесення про пропалі особи, отже число жертв певно покажеться багато вищим.

ВИСЛІДИ ВИБОРІВ ПРИНОСЯТЬ БАГАТО НЕСПОДІВАНОК.

ВАШИНҐТОН. — Перемога Джеймса Фея, Рузвелтового кандидата на становище конґресмена з Ню Йорку, над Джаном О'Конором показується дуже невилика; Фей дістав 8,352 голоси, а О'Конор 7,799. О'Конор, щоправда, добув собі номінацію в Републиканській Партії, але йому перемоги не ворожать.

У правиборах у Висконсині ґубернатор Ла Фолет добув собі номінацію на цей самий уряд з Поступової Партії величезною силою голосів, бо дістав 4 рази стільки голосів, що його противник. Одначе інші кандидати його партії дістало багато менше голосів ніж кандидати Републиканської Партії.

Демократи стейту Каліфорнія сподіваються вибрати ґубернатора стейту зо своєї партії перший раз за 42 роки.

Остаточне обчислення голосів у 8-мій соймовій окрузі в Мантетені показує, що з кандидатів на номінацію з Демократичної Партії Степан Ярема дістав 3,072 голоси, Савл Шерисон 1,498; отже Ярема має поважну більшість 1,574 голосів.

ТИМЧАСОВЕ ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ ВІЗНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Візники вантажних авт, що від кількох днів спаралізували перевіз товару в Ню Йорку, згодилися вертатись до праці під умовою, що страйк буде полагоджений угодою до 4 днів.

ҐЕНЕРАЛ ПОГИБ У ЛЕТНИЧІЙ КАТАСТРОФІ.

БЕРБЕНК (Каліфорнія). — Ґенерал-майор Оскар Вестовер, начальник повітряного корпусу американської армії, і його летун, сержант Семюел Гайнс, погибли тут, як їх літак упав з висоти 400 стіп підчас осідання на летовище Локгіда кола Бербенку.

СОВЄТИ ЛАГОДЯТЬСЯ ДО ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Совєтський комісар В. Бурґман предложив виставовій корпорації плян совєтської участи в світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році.

Совєти наміряють виставити один з найвищих будинків вистави. Мають видати на ціль репрезентації Совєтів на виставі понад мільйон долярів. Багато матеріялу на будову мають вислати з Росії. Думають теж прислати сюди штаб зо ста осіб, що мають заряджувати павільоном і „поясняти експонати" відвідувачам.

ПРИДУМАЛИ ШТУЧНИЙ ШОВК.

ВАШИНҐТОН. — Відоме хемічне підприємство Дю Понта дістало патент на процес виробу штучного шовку, придуманий покійним В. Г. Каротерсом, головним хеміком підприємства. При помочі цього процесу можна виробити штучний шовк хемічним способом, а цей штучний шовк не уступає природньому під ніяким оглядом.

НАСЕЛЕННЯ КРАЮ ОБЧИСЛЯЮТЬ НА 129 МІЛІОНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Бюро Перепису подає, що за його обчисленням населення Злучених Держав виносило 1 січня 1938 року 129 міліонів 818 тисяч осіб.

За останній рік воно зросло на 941,000 душ. У територіях, що належать до Злучених Держав, було 1 січня 2 міліони 452 тисячі осіб.

ЗНИЖЕННЯ КУРСУ ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ БОНДІВ.

На нюйорській біржі занотовано сильне пониження курсу чехословацьких бондів. У середу вони падали на 6 до 8 і ½ пункта. Курси заграничних монет трохи поправились. Приписували це зменшеним шансам вибуху війни.

УКРАЇНОЖЕРНИМ ЦКАМ В АЛЬБОМ.

В Убєшині, пов. Переворськ, біля спаленої верби знайшли звуглені остатки якогось чоловіка. Тепер виявилося, що А. Ґрох і його син Андрій привязали до верби вночі свого сина й брата, умово хворого Й. Гроха, довкруги поклали 30 снопів жита і підпалили.

ПОБИВ АДВОКАТА.

У Радимні (між Краківцем і Перемишлем) Василь Головач з Вістри побив на ринку на очах багатьох людей адвоката д-ра Арнольда Шнебавма за те, що цей адвокат вів екзекуцію проти його жінки. Головача арештували.

В ДАНЦІҐУ НЕ ВІЛЬНО КОЛЬПОРТУВАТИ ПОЛЬСЬКИХ ЧАСОПИСІВ.

Директор поліції в Данціґу шість місяців заборонив кольпортажу сімох польських часописів і одної жидівської. Свій розпорядок директор поліції мотивує тим, що польські й жидівські часописи ширять ненависть між німецьким і польським населенням у Данціґу.

БІРЖА ОТРЯСАЄТЬСЯ З ВОЄННОГО СТРАХУ.

Курси заграничних монет на нюйорській біржі вже значно піднялися вгору. Ціни на збіжевій біржі понизилися. Це вважають за признаки оптимістичних думок про удержання миру в світі.

ПОМЕР ЗО СМІХУ.

Тимофій Святошевський із села Стовпці коло Дубна розсміявся підчас праці так сильно, що зо сміху дістав удар серця та помер, сміючися до останньої хвилини життя.

ОТО РАЗ ЖІНКА!

Один мадярський ветеринар зробив підчас своєї інспекції в містечку Грам жахливе відкриття. А саме на стриху одного селянського дому, положеного над берегом Дунаю, знайшов він 84-літнього старця, зашитого в мішок, і такого виголодженого та виснаженого, що він нагадував радше кістяк, ніж людину. При слідстві виявилося, що жінка старця, яка мала 68 літ, сильна ще й здорова, рішила позбутися старого мужа і, заманивши його на стрих, зашила в мішок та держала його там 4 місяці. Час до часу давала вона йому щось їсти і він був би напевно помер голодовою смертю, якби його не віднайшов був згаданий ветеринар.

Найцікавіше, що сусіди, які про той злочин жінки знали, боялися повідомити поліцію, бо злюща баба мала в цілому селі славу чарівниці. Нещасного старця відвезли напів живого до лічниці, а злочинну жінку відставили до вязниці.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

У середу, 21. вересня 1938., помер у Сейнт Клер, у стейті Пенсилвенія, довголітній член У. Н. Союзу

о. ВАСИЛЬ ГРИВНАК.

Походив з м. Перемишляни в Галичині. Мав при смерті 66 літ. До Українського Народного Союзу приступив у жовтні 1903 року. В останніх часах був членом товариства „Свобода", відділу 25. У. Н. С.

Покійний сповняв душпастирські обовязки в багатьох громадах у Злучених Державах. Він усе займався теж живо народніми справами й був загально шанований і люблений за свій патріотизм.

Похорон відбудеться правдоподібно в суботу, 24. вересня, в 9. годині рано.

Земля Йому пером!

✝

У вівторок, 20. вересня 1938. р., помер у Філядельфії, Па., довголітній член У. Н. Союзу та член відділу 239. У. Н. С.

МИХАЙЛО КОЦЮК.

Покійний родився в селі Пізнанка Ком., повіт Скалат, Галичина, в 1882. р. При смерті мав 56 літ.

До У. Н. Союзу приступив у 1915. році. Він усе був діяльним Союзовцем. Належав теж до багато інших українських товариств, передівсім поклав багато заслуг коло розвою січових організацій.

Похорон його відбудеться в суботу, 24. вересня, в 9. годині рано з дому жалоби, 728 Норт 24. ст., в Філядельфії. В тому домі відбудеться в пятницю, 23. вересня, в 8. годині вечором поминальна відправа. Відділ 239. постановив взяти в цих відправах гремільну участь.

Земля Йому пером!

✝

Дня 1. вересня ц. р. помер в Ню Йорку, в 49. році життя, член місцевого 57. відділу У. Н. Союзу,

ЙОСИФ ЛОЗИНСЬКИЙ.

Покійний родився в селі Бишева, повіт Підгайці, Західня Україна. Був все здоровий мужчина, а через своє спокійну вдачу не мав ніколи ворогів. Він жертва на рідні справи ніколи не відказувався.

Величавий погріб відбувся 4. вересня, в якім взяла участь ціла громада. Братство св. Петра і Павла, 57. відділ У. Н. Союзу, відпровадило покійного на вічний спочинок.

Полишив жінку і одного сина, який ходить до каледжу в Олбані, Н. Й.

Земля Йому пером!

НАПЛИВ УЧНІВ ДО ФАХОВИХ ШКІЛ.

Дирекція доповняючої науки в Ню Йорку подає, що на сьогорічні курси записалося до вищих шкіл у цьому місті небувале число учеників, бо 52,871, або 20% більше ніж минулого року.

ПЛЯНУЮТЬ МАСОВУ ПРОДУКЦІЮ ДЕШЕВИХ ДОМІВ.

У Вашинґтоні відбулися конференції великих будівляних підприємств з представниками урядових бюр, заінтересованих у будові дешевих домів, у справі масової продукції дешевих мешкань. Конференції мали вияснити питання, в який спосіб при помочі масової продукції зменшити кошти будови таких домів до того, щоб дім на 5 кімнат можна продавати не дорожче як по $2,500.

УКРАЇНЕЦЬ ЗАПОБІГ КАТАСТРОФІ.

Петро Кейван, ідучи головним шляхом залізниці в околиці Су Лукавт, Онт., замітив, що в одному місці хтось повитягав з порогів цвяхи, що приковують шини, які розвільнилися на цілих чотири цалі. Здаючи собі справу з того, що небавом має надіхати потяг, він повідомив секційну стацію, якій удалося спинити потяг у бігу та тим оминути катастрофу. Поліція пошукує саботажника, а Кейвана ждє належита нагорода.

ГРІМ УБИВ СПЛЯЧОГО ІНДІЯНИНА.

На канадійській границі в дистрикті Рейні Ривер грім убив у шатрі при Сенд Пойнт Лейк Ангуса Журдена, 20-літнього індіянського проводира. Зо своєю 17-літньою жінкою, з якою одружився місяць тому, Журден пішов вчасно спати. Коло 3-тьої години рано грім пробудив жінку. Її муж не рухався. Діткнувшись його, побачила, що він мертвий.

БДЖОЛИ ВБИЛИ СІМ КОНЕЙ.

Перед одною коршмою у місцевості Шеґед у Мадярщині рій бджіл напав на ряд возів, що стояли перед коршмою. Бджоли пожалили дуже сильно 10 коней, з яких 7 згинули. Одну особу відвезли до шпиталю.

КАНДИДУЄ ЗНОВУ.

Суддя Артур Джеймс, републиканський кандидат на уряд губернатора стейту Пенсилвенія, та сенатор Джеймс Дейвис, що старається добитись нового вибору з тої партії.

ЧЕСЬКИЙ УРЯД ПЕРЕСЛІДУЄ УКРАЇНЦІВ

УЖГОРОД. — Хоч Чехословаччина знаходиться нині в дуже тяжкому положені, то проте вона знаходить досить часу й енергії переслідувати й утискати українців. Делеґацію українців у Празі зустріто холодно. Переговори зірвано. По цілій Закарпатській Україні запроваджено цензуру і стан облоги. Не вільно нікому висказати своєї думки. Влада арештувала, між іншими, ред. І. Рогача, члена делеґації, котра переговорювала в Празі. І. Рогач займав в українськім громадськім житті Закарпаття видне становище. Він був заступником голови Орґанізації Української Національної Оборони.

В ЧЕХІЇ ВЕЛИКИЙ ЗАКОЛОТ.

ПРАГА. — Чеське населення, довідавшись про капітуляцію уряду перед Гітлером, попало в гістеричні вибухи. Воно влаштовує масові демонстрації, на яких кричить: „Геть з урядом і Бенешем! Хай живе диктатура і ґенерал Сирови!" Останній є шефом штабу чеської армії і все був за те, щоб не податись перед натиском німців. Чеські фашисти вже передтим висували його на диктатора.

ЧЕЙМБЕРЛИН ПОЇХАВ ДО ГІТЛЕРА.

ЛОНДОН. — Премієр Чеймберлин поїхав на свою другу стрічу з Гітлером. Ця стріча відбудеться в Ґодесберґу, в Німеччині. Говорять, що Чеймберлин повіз зо собою „тверді" домагання до Гітлера, в заміну за згоду Чехословаччини відступити судетських німців. Серед тих домагань найголовніше є те, що Гітлер, заки буде сповнена уступка Чехословаччини, мусить здемобілізувати велику частину своєї армії і вповні успокоїти світ. Далі, мусить заґарантувати, що решта Чехословаччини дістане повне політичне й економічне забезпечення з боку Німеччини. Про поляків і мадярів у тих домаганнях нема згадки.

НІМЦІ НЕУСТУПЧИВІ.

БЕРЛІН. — Вся німецька преса говорить про судетську проблему так, неначеб вона вже була довершена і німецька влада вже була в Судетах. Преса й урядові кола говорять, що Бенеш знов спізнився зо своєю згодою, бо тепер Гітлер захоче чогось більше, а саме, самовизначення й для інших національностей, у першій мірі для поляків і мадярів. Деякі німецькі ґазети говорять, що ціла Чехословаччина мусить піддатися під диктат німців. Інші говорять, що навіть коли судетців Чехословаччина відступить, то війна таки буде, бо Гітлер має дальші наміри відносно середущої Европи. Говорять, що очі Гітлера тепер на Румунії.

ПОЛЯКИ ЧЕКАЮТЬ НА ТРУПА.

ВАРШАВА. — Польща скупчує свої війська в околицях тешинського Шлеську. Їх дипльомати за границею виразно зазначують, що Польща не погодиться на ніяке полагодження судетського питання, як довго не порішена доля тешинських поляків. Тих поляків уся польська суспільність хоче дістати для Польщі.

В АНГЛІЇ ЙДЕ ПСИХІЧНА ПЕРЕМІНА.

ЛОНДОН. — В Англії замітно психічну переміну. Ґазети перестають хвалити Чеймберлина, а натомісць дають великий розголос промові Ідена, який є проти політики уступок, а за опір. Також ґазети дають багато місця промовам Винстона Черчила, який є подібних поглядів, що й Іден. Англійська публична опінія починає переконуватися, що війна таки мусить бути, а те, що тепер робить Чеймберлин, тільки війну відсуває, але світу не успокоює.

РУМУНІЯ ХОЧЕ ЗМІНЮВАТИ СВОЮ ПОЛІТИКУ.

БУКАРЕШТ. — У Румунії заляканий настрій. Публична опінія така, що тепер годі вірити Франції, бо вона може зрадити свого союзника в найкритичнішим моменті. Супроти цього опінія схиляється за те, щоб змінити політику з франкофільської, на германофільську.

АНГЛІЯ ПОСИЛАЄ КОРАБЛІ ДО ЄГИПТУ.

ЛОНДОН. — У той час, як Мусоліні по містах північної Італії виголошує войовничі промови, Англія тихцем вислала до пристаней у Єгипті ще три тяжкі бойові кораблі.

ЕСПАНЦІ ХОЧУТЬ МИРИТИСЬ.

ЖЕНЕВА. — Величезне враження викликала заява премієра червоної Еспанії, Неґріна, що червона Еспанія задумує відіслати всіх чужинецьких добровольців, без огляду на те, чи таксамо зробить ґен. Франко. Неґрін зазначив, що коли від них заберуться чужинці, то вони скорше самі між собою погодяться.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЕВРОПА Й АМЕРИКА

Останні події в Европі не лишаться без глибокого впливу на Америку. Видно це виразно з голосів американської преси про останні події. Перегляд голосів преси про чесько-німецький спір та особливо політику Анґлії й Франції знайшов в Америці широкий відгук і викликав тут глибоке враження, з котрим треба буде числитися всякому, хто в будуччині захоче щонебудь говорити в Америці про якунебудь европейську справу.

Перегляд американської преси про становище Анґлії й Франції до Чехословаччини показує, що американська преса добачує в ньому здачу Анґлії й Франції перед Німеччиною. Німеччина добуває в Европі неспірне геґемонічне становище, а Анґлія й Франція, одинокі дві держави, що могли це оспорювати, це виразно признають.

Американська преса знає, що Анґлії й Франції йде передовсім про врятування миру. Вони не хочуть воювати. На жертівник миру вони готові принести навіть свій імперіяльний чи великодержавний престіж. Є це, на погляд американської преси, наскрізь реалістична політика, себто політика, що має на цілі досягнення близьких цілей без огляду на засади й засоби їх досягнення.

Та рівночасно преса думає, що ці цілі не будуть досягнені. Американські ґазети думають, що Анґлія й Франція бажаного ними миру не дістануть. Якщо не вибухне війна тепер, вона може вибухнути незадовго. Німеччина не може тепер скінчити своїх домагань. Добувши велику перемогу в Чехословаччині, вона з конечности мусить іти до дальших перемог, себто ставити дальші домагання. Чи скорше чи пізніше, вона поставить домагання, за які почнеться війна. Війна, на погляд американських ґазет, неминуча.

Можливість такої війни відразу ставить перед американською пресою питання: яке становище до неї займе Америка? Питання важне й для Америки й для Европи. На це питання ще недавно дуже багато американських ґазет були би відповіли: „Очевидно, на випадок загальної війни Америка не моглаб довго здержатися від участи в ній!" Нині так відповідає вже багато менше ґазет. Певна річ, що в світовій війні буде йти про справи, які не можуть остатися чужими для американських інтересів — політичних і економічних. Америка ще далі признає, що вона готова воювати за певні засади. Одначе в світі, видно, ті засади нікому не дорогі. Кожний дивиться за „реальними" вартостями, себто за силою, впливом, потугою, посіданням земель, тощо. Серед таких умовин Америка не має причини пхатися в Европу. Вона має досить нагоди в Америці.

Іншими словами, під впливом реалістичної політики европейських держав, головно Анґлії й Франції, в Америці зростає сильно ізоляційний настрій, що радить Америці не оглядатись на Европу, не цікавитись европейськими границями, державами. Ріжним іміґрантським ґрупам, що ждуть від Америки певної допомоги для своїх справ, треба буде відтепер числитися з фактом, що Америка буде мати на їх апелі ще більш глухі вуха, ніж мала досі.

ЯК УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД ВОЮВАВ ПРОТИ ПОЛЬЩІ ПЕРЕД ХМЕЛЬНИЦЬКИМ

Після унії Люблинської (1569 року), що злучила Литву й Україну в одну цілість із Польщею, опинився український нарід у дуже тяжкому положенні. Від півдня знад Лиману Дніпра загрожували Україні татари, що в XV. столітті зорґанізувалися в кримську державу та безнастанно пустошили Україну, руйнували міста й села аж по Київ і забирали з собою все, що мало вартість. Вся південна Україна перемінилася в пустий степ. Татарське лихоліття тревало довго та запало глибоко в память народу, про що кажуть нам народні пісні. Було воно без порівняння тяжче, як часи Бату-хана. Крім того **Люблинська унія перемінювала українське життя на польський лад,** так, що з давніх литовських порядків (коли то українська мова мала першенство) майже нічого не осталося. Князі й маґнати скоро польщилися, міщанство втратило своє значіння, а селянство втратило право на землю і попало в панську неволю. Пан мав повне право над життям і майном підданого: міг його вбити й за це не відповідав ні перед ким, ба навіть не можна було на пана пожалітися — сам король не мав права мішатися у справи з паном і його підданим.

Крім такого безправства та поневолення селянина, до якого довело польське „право", друга половина XVI. століття принесла з собою нечеуваний визиск його робучої сили. Після Люблинської унії отворилися нові торговельні шляхи на Захід і хліборобські продукти набрали величезної ціни. Великий попит на збіжжя спонукував панів збільшувати орне господарство коштом селянських ґрунтів, а дотеперішні чинші й данини за поле замінювати на панщину. Панщину побільшували пани всякими способами і в західній Україні вже в другій половині XVI. століття місцями **робили селяни панщину що дня,** їхнє життя перемінилося у справжнє пекло.

Попри упадок економічної сили селянства зазначився **упадок національного духа, звязаного тісно з церквою,** що була основою всього життя. Єзуїтські школи, писання, проповіді перетягали до католицької церкви одного по одним представників української інтеліґенції, членів тих визначних і впливових родин, на яких спочивали останки сили та значіння українського народу*) й ті культурні елементи, яких так треба було самій українській нації. До кінця XVI. століття цілий їх ряд стояв уже між католиками. Від заведення унії влада станула рішучо по стороні уніятів, а православних кривджено. Навіть владики почували себе безпечними лише під охороною козаків. Ось що говорить український парляментарист Лаврентій Древинський, голова українських послів у соймі зпочатком 1621 р., коли йшла бесіда про приготування до війни з турками:

„Почавши від Кракова, в Короні як помножається слава божа за помічю тої нововидуманої унії? Вже **по більших містах церкви запечатані, маєтности церковні попустошені, по монастирях худобу замісць черців замикають.** Перейдемо до Великого Князівства Литовського — там діється те саме; навіть у містах пограничних із Московщиною (себто зовсім таксамо, як роблять тепер за наших днів у 1938 р.!) **В Могилеві й Орші церкви запечатано, священиків розігнано.** В Пінську те саме вчинили. **Монастир** Ліщинський **на коршму перемінили.** Тому то **діти сходять зо світу нехрещені, тіла мерців вивозять із міст без церковного обряду як стерво і люди без шлюбів живуть у нечистоті, не сповідаючися, не причащаючися ші світу сходять.** Невже це не самому Богові образа? Невже не буде мститися за те Бог?... Перейдім до інших кривд і утисків нечуваних. Чи то не кривда народові нашому руському, що, не кажучи про інші міста, діється у **Львові? Хто грецької віри, не уніят, той не може жити в місті, ні торгувати на лікті та кварти, ні до цехів не може бути принятий. Коли хто вмре, мешкаючи в місті, того мертве тіло не вільно перевезти містом з церковною відправою, ні до хорого з Тайнами Господніми йти не вільно.** А в Вильні чи не утиски то? Чи чуване коли? **Коли мерця під замком хочуть провести замковою брамою (якою ходять і їздять усі, навіть жиди і татари), то ту браму замикають, так, що правосавні мусять мерця свого виносити іншою брамою, якою тільки гній міський вивозять. Навіт води не можуть докупитися..." „Черців,** що до унії не пристали, в Новгородку й по інших містах уніяти **граблять, розбивають на прилюдній дорозі та садять у вязницю".** „Коротко сказати — давно вже великі, нечувані кривди терпить нарід наш руський, як у Короні (себто Польщі) так і в Великім Князівстві Литовськім".**)

*) Як напр. кн. Острозьких, із яких у 1580-тих рр. два старші вже були католики, та кн. Слуцьких.

Такі то страшні кривди переносив наш нарід від поляків.

На всі ті утиски відповідав нарід спершу масовою **еміґрацією** на південь і південний схід (Побожжя і Подніпрянщина) та заселював помалу пусті степи, сплюндровані нападами кримської орди. Та за тими українськими втікачами (еміґрантами) посувалися польські пани, забирали свіжо заселені простори та заводили й тут панщину. Селяни, щоби позбутися ненависних панів, утікали на Запорожжя, приставали до козаків і так причинилися до зросту козаччини.

З розвитком козацтва розвивається у козаків свідомість їх значіння в житті народу. Широко розкинені „Січи" перетворюються у великий козацький союз, а його осередком стає Запорожжя з Січчю на Хортиці, що її побудував коло 1552 р. князь Дмитро Вишневецький-Байда. Запорожжя стає забороломом, об яке розбивалися всі татарські напади, стає осередком усіх рухів, які де-далі набирають щораз виразнішої політичної закраски. Польща старалася козацтво повернути у свою користь і не допустити до того, щоб воно набрало надмірної сили. Не всмак була сила козацтва пограничним панам і старостам, бо через те і їх піддані набиралися козацького духа та ставали „неслухняні" а то й брали участь у ріжних дрібних повстаннях. Тому разпораз старається Польща завести реєстри (число невелике, найбільше кілька тисяч) а решту козаків повернути у кріпаків. **Це дає привід до більших повстань, як Косинського (1591) і Наливайка з Лободою.**

Наливайко Северин був провідником самостійної козаччини, що збиралася на браславськім і волинськім пограниччі та не мала нічого спільного з властивою низовою — запорозькою ктозаччиною. Було то властиво зборище давніх землян, що після Люблинської унії втратили свої ґрунти в користь панів і або служили маґнатам за гроші, творили прибічну міліцію, або увихалися по Поділлі та Волині. Сам Наливайко (його батько був мабуть кушнірем) зпочатку служив в українського князя Острозького та з ним ходив на Косинського, а вже 1595 р. бачимо його **ватажком** згаданих **безземельних землян. Наливайко мав добрий орґанізаторський талант,** тому його відділ скоро зростав. Із своїм відділом воював у Волощині, пізніше на Поліссі, Білорусі. Ті рухи не мали ще ні політичного, ні народнього характеру; це просто наслідок положення безземельних, бездольних людей. Пани між собою мали порахунки, робили одні на одних наїзди, а Наливайко, мішаючись до таких суперечок, помагав православним панам (Острозькому й н.), дошкулював противникам православних, уніятським владикам і їх прихильникам. Це не сподобалося польському урядові і він вислав проти Наливайка Жолкевського. Наливайко вдався до низових козаків, які його не любили, а навіть ворожо відносилися до нього. Остаточно під натиском обставин **кошовий Лобода** згодився получитися з ним. У квітні зійшлися вони під Білою Церквою й уступаючи перед Жолкевським, спинилися коло Лубнів над Солянищею. Тут розтаборилися. Поляки почали облогу, непокоїли козаків безнастанною стріляниною. Та тимчасом дійшло до непорозумінь між наливайківцями та низівцями через інтриґи Жолкевського, що вмів вихіснувати давню ворожнечу між обома козацькими отаманами. Дійшло до крівавих неспокоїв у таборі. Лободу вбили. Тимчасом облога осягнула своє. Недоставало води й паші, козаки мусіли здатися. При здачі частина козаків збройно відбилася та пішла на Низ. Багато поляки **вирізали безборонних (м. і. жінок і дітей,** що були в таборі), провідників держали майже рік у вязниці, мучили на допитах про його звязки із сусідніми державами, вкінці стяли, а тіло четвертували.

**) Грушевський: „Історія України", том VII. ст. 445—6.

Після того в Україні затихло. Козаків зігнали з „волости" на Низ і здавили. **Над українським національним життям нависла чорна хмара:** церковна унія, що грозила повним спольщенням. Одначе **козаччина скоро прийшла до себе,** а за часів гетьмана Сагайдачного **стала поважним політичним чинником, із яким Польща мусіла рахуватися.** Сагайдачний поміг Польщі двічі: у московській (1617 р.) і турецькій війні (1621 під Хотином). За нього піднеслася знову православна церква і народнє життя. Та небаром після смерти Сагайдачного (1622 р.) польська влада вертається до давньої політики супроти українського народу — **починається той сам гнет. Це викликує щораз більші спротиви українців, які в 1648 році доводять до Хмельниччини.** Перше повстання **Жмайла** покінчилося Куруківською умовою 1625 р., не дуже корисною, та й не дуже нещасливою, яка полишала козакам самоуправу. Лише реєстр зменшили на 5,000, а решта мала вернутися до панів і стати кріпаками. Такий вислід справи не міг, самособою, бути оконечний. Поки жив **Михайло Дорошенко,** вибраний на місце Жмайла, а Конецпольскі воював зі шведами, було яко-тако. По смерті Дорошенка (1628 р.) і з поворотом Конецкольского (з кінцем 1629 р.) почалася нова біда. Конецпольскі завзявся Куруківську умову перевести в життя та кожний непослух збирався гасити „хлопською кровю". Крім **того польське військо, розкватироване по Україні, безмірно бенкетувало.** Це викликало **відрух.** Весною 1630 р. **Тарас Хведорович Трясило** вирушає на волость, карає смертю гетьмана Чорного, що його накинув козакам польський уряд, і цим дає сиґнал до повстання. Універсалом **скликає до війська всіх** — „хто був козаком, або хоче ним бути, щоб усі прибували, вольностей козацьких заживали, віру благочестиву від замислів лядських рятували"*). Тривожні чутки про польські замисли на православну віру у звязку з церковними соборами, що відбувалися літом 1629 р. за ініціятивою польського уряду, схвилювали українців. **Козацькі повстання перемінилися у війну в обороні віри.** Війна ця заскочила Конецпольского несподівано і він, поки збирав порозкидане військо, післав Самійла Лаща (37 разів позбавленого шляхотської чести та 200 разів засудженого за ріжні злочини, всеж непокараного), „вгамувати" українців. Кажуть, що Лащ напав на Лисянку **на сам Великдень і вирізав усіх людей, що були в церкві.** Очевидно, що й козаки, де подибали поляків, відплачувалися їм. Тимчасом Конецпольскі зібрав військо і вирушив проти Трясила та зупинився коло Переяслава (1630 року). Після довшої сблоги вдалося козакам розбити поляків на прах. Сталося це вночі після празника Божого Тіла, який поляки святкували дуже гучно, з гарматніми сальвами. Польське військо забавлялось до пізної ночі, потім заснуло твердим сном. Козаки використали нагоду, тихцем напали на табор, багато сонних повбивали, інших розігнали, а гармати враз із усім добром забрали. Погром був страшний: самих панів пропало тоді до триста.

За цілі два тижні Конецпольскі не мав ні одного справжнього успіху над козацьким військом. Переяславська битва, що поправді зачалася вдень, підрізала Конецпольского корешти, він спокірнів і мусів годитися з козаками. Старе лихо мали забути, реєстрових козаків збільшили до 8,000, одначе не перевели того в діло, отже не знати було: хто був козак, а хто ні — кожний, значить, міг користуватися козацькими вольностями. Що сталося з Трясилом — не знати.

По смерті короля Жигмонта III. (1632 р.) вибрали королем Володислава IV., що був прихильний козакам. При нагоді вибору Володислава IV. українські дипльомати (Древинський і ін. шляхтичі, останки) вспіли виеднати деякі полекші для православної церкви (вибрали тоді київським митрополитом Петра Могилу, що багато добра зробив для жав мати добрий нагляд над української справи) і для козаків. Та Конецпольскі бапорожцями й еміґрантами, тому побудував над Дніпром біля кодацького порога **твердиню,** яку названо Кодак. Вона зовсім не сподобалася козакам і **гетьман Іван Сулима напав на Кодак несподівано ніччю 1635 р., перерізав залогу, а твердиню зовсім зруйнував. Почалася війна.** Поляки хитрощами дістали Сулиму й інших провідників у свої руки, вислали до Варшави й сойм засудив їх на смерть. Та це не закінчило справи. Півтора року пізніше прийшло до **повстання Павлюка.** Він вийшов із Запорожжя в Україну. Тодішній гетьман **Томиленко передав йому булаву.** Поляки настановили на місце Томиленка **гетьманом Кононовича, Павлюк** карає **Кононовича смертю за зраду.** Та тепер замісць іти на ворога, Томиленко вернувся на Січ і прогайнував догідну пору, мабуть на переговорах із ханом. Тимчасом Микола **Потоцкі зібрав військо** і пішов на Черкащину. Це підрізало повстанців. Заки прийшов Павлюк і вспів покликати лівобічних козаків, щоб стали „за віру християнську та золоті вольности козацькі", **прийшло між Мошнами й Росю до бою, в якім розбито козацький табор.** Козаки відступили під Боровицю. Тут мусіли піддатися і видати Павлюка. **Павлюка поляки покарали смертю, хоч київський воєвода Кисіль (посередник між польською і українською стороною) приобіцяв був йому амнестію.** Тепер Польща виступила ще завзятіше проти козаків. Та це **не зломило їх сили.** Вже за рік почалося **нове повстання, а в ньому взяли участь і селянські маси. Козаки боряться вже** не за права свого стану, а **за права свого народу.** Та на лихо вибрали гетьманом Остряницю, нездатну людину, а він занапастив справу. Прийшли часи **ще страшнішого гнету, всі козацькі вольности скасували, реєстр зменшили до 1,200 козаків, усіх** інших повернули у кріпаки. Таке було десять літ, аж до всенародного повстання 1648 року під проводом гетьмана Богдана Хмельницького.

*) Грушевський: Ілюстрована історія України, стор. 304—305.

Багатий має лише близьких, а бідний лише далеких кревних.

Гріш є найліпшим провідником для подорожуючих.

Жінки є двоякі: такі, що від них утікають, і такі, з якими втікають.

Перша траґедія дитини — азбука.

ДО ШАНОВНИХ СЕКРЕТАРІВ

ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ З НЮ ЙОРКУ, БРУКЛИНА, ДЖЕРЗІ СИТІ, НЮАРКУ И ПОБЛИЗЬКИХ ОКОЛИЦЬ.

Як уже було проголошено в „Свободі", молодь, зорґанізована в кількох молодечих відділах У. Н. Союзу з Ню Йорку, Джерзі Сити й Нюарку, створила спільний комітет, який має занятись улаштуванням Союзового Здвигу Молоді, що відбудеться в днях 26-го й 27-го листопаду 1938 р. в Нюарку. Отже комітет, який занимається цею справою, скликає на день 26-го вересня загальні збори з представників молоді, що зґуртована в поодиноких відділах У. Н. Союзу. Тому отсею дорогою просимо шановних урядників відділів з Ню Йорку, Джерзі Сити, Нюарку й інших поблизьких місцевостей, підшукати по своїх відділах відповідних представників з молоді та вислати по двох представників з кожного відділу на згадані збори. Наради відбудуться в домі У. Н. Союзу під ч. 81—83 Ґренд Стріт, Джерзі Сити, Н. Дж., а зачнуться в 8-мий годині вечір.

За тимчасовий комітет молоді:

Антін Шумейко, голова;
Теодор Литвинюк, секретар.

Володимир Островський.

ПІД ЗНАМЯ ХРЕСТА

ПОВІСТЬ

з часу охрещення Руси-України в 988 р.

18).

XIII.

НОЧІ НА ДНІПРІ.

Тихо й легко ніс Дніпро на своєму хвилястому хребті багато сотень новеньких і старших човнів, як чарівне стадо лебедів. Тисячі весел, як одно, то виринали своїми широкими долонями з води, то знову занурювалися в ній. Тішився Дніпро й від щастя весело колихався в шовкових зелених берегах. А коли з човнів зривалися, як легкі чайки, пісні Володимирових дружинників і воїв, Дніпро підхоплював рідні мельодії і далеко відбивав їх у всі сторони від своєї, покустробаченої хвилями поверхні. Тоді хвилі сильніше підхоплювали човни, і вони линули на південь, поміж степи, щораз хутше, щораз грізніше.

Десь посередині довгого пасма човнів мальовничо красувалися два великі, розкішно різьблені й окуті сріблом човни з великими комірками позаду, що дихали розкішшю: там стіни були обиті яскравими поволоками, скрізь гради красою дорогі килими, парчеві подушки, різьблені, покриті футрами лавки, дорога посудина, блискуча зброя.

В одному човні біля відслоненого вікна сидів князь Володимир; на другому, що був призначений для царівни Ганни, княжа комірка була ще багатше прикрашена, але порожня.

Володимир стільки пережив за останні місяці й стільки мав іще передумати, що старався бути самітним, хоч від його човна не відступали човни першого воєводи, писаря, прибічної дружини й двірської служби, що була готова кожної хвилини, вдень і вночі, виконувати його накази.

Грізна тиша степів, велитенські сили, розлиті в природі, могутнє сонце над головою й безмежне зелене море, як засягне лиш око, владно будили у Володимирі поганського духа предків-завойовників: тоді Володимир розкошував передсмаком боротьби з греками, а ображена його гордість палила його жагою пімсти.

То раптом усе те, що чув він від грека Кирила, будило в ньому другого, досі незнаного духа, що спав у ньому, як спить іще ненароджена дитина в лоні своєї матери, — духа вищого, християнського, вселюдського. Прокидаючись у ньому, цей християнський дух зводив завзяту боротьбу в його душі зо старим духом поганства.

Досі Володимир, коли думав про зміну віри, жив лише земним, матеріяльним: думав лише про вищу візантійську культуру, про союз із Грецією й панування над світом, про звязання своїх народів одною вірою для політичних цілей, про задоволення свого себелюбства. Тепер же сотні нових питань вдиралися в його мозок, сотні нових почувань підмивали його серце.

Одна людина, яку він уважав за хробачка землі, що його міг безкарно стерти з її поверхні, як порошинку; — ця одна людина вивела його в моторошний безмежний світ духа, в якому він не міг знайти ні початку ні кінця, ні виходу для втечі, ні сил іти далі.

І справді, які це для нього були великі й дивні речі: єдиний надвселюдський і надвсесвітній Бог, безмежне загробне життя — блаженства чи мук, земне існування для підготування до життя загробного, християнська мораль, любов до ближнього, служення іншим, справедливість, всепрощення, смирення... Чого, чого він не почув від того фільософа Кирила — дивного, просто неймовірного для нього!

(Дальше буде).

•З ДНЯ•

ВЧІМСЯ З ПОМИЛОК ІНШИХ.

Англія і Франція дістали від Гітлера поганого копняка. Вони так соромно перед ним скапітулювали, що довгі роки прийдеться англійцям і французам злизувати плями цього сорому. Ледве, чи вони колинебудь їх злижуть. Преса цілого світу говорить, що після цієї капітуляції вже ніхто не буде довіряти французьким і англійським обіцянкам. Головно французьким, бо англійці всежтаки були настільки передбачливі, що з огляду на судетських німців ніколи не звязувалися з Чехословаччиною мілітарно. Зате французи звязалися мілітарно, обіцяли поміч; на початку конфлікту між Німеччиною і Чехословаччиною кілька разів запевняли, що поможуть, а пару тижнів пізніше в гострих словах рекомендують їй, щоб вона продовж 24 годин піддалася.

ЩО ЗА ПРИЧИНИ ТАКОЇ КАПІТУЛЯЦІЇ?

Все на світі має свої причини. Має свої причини і капітуляція Англії та Франції. А ті причини, не розводячися широко, є, з одного боку, слабість обох тих держав, а з другого, величезна сила Німеччини. Перед останньою бліднуть нині зо страху і Англія і Франція.

Останні вістки з Европи вказують, що англійський і французький уряд починають поволі оборонятися й оправдуватися, чому вони так поступили. Отож, коли в Лондоні засіли англійські міністри з французькими, то першою річчю було те, що Чеймберлин звелів прочитати протокол лорда *Ронсімена*, який у Празі довший час робив досліди і спроби полагодження конфлікту. З того протоколу виходить, що чехи таки завинили. Вони, головно президент Бенеш, були вперті, не хотіли йти на уступки судетським німцям, а навіть їх гнобили. Бенеш був певний, що позиція Чехословаччини так забезпечена міжнародніми договорами, що німці не поважаться йти проти них війною.

ДАЛЬШІ ПРИЧИНИ.

Прочитавши цей протокол, англійські і французькі міністри навіть не дискутували довго над ним. Бо одні і другі признали рацію тому протоколові. А французи додавали, що вони багато разів натискали дипльоматичними дорогами на чехів, щоб вони йшли на уступки та щоб не загострювали чеського питання. Але це не помагало. Чехи були певні, що в їх обороні цілий світ піде приливати кров. А англійцям та французам не дуже хотілося за чехів кров проливати.

Після протоколу обі сторони зачали думати про іншу справу, а саме, про німецький похід на схід. Забираючи судетських німців і ослаблюючи Чехословаччину, Гітлер поростає в силу і ще більше загрожує гегемонією над Европою.

РАДИЛИ І ЧУХАЛИ ПОТИЛИЦЮ.

Отож ця друга причина непокоїла англійських і французьких міністрів найбільше. Вслід за тим вони застановлялися над війною. Але англійці виразно сказали французам, що вони не всилі післати на сушу більше як дві дивізії. Цілий тягар війни мав звалитись на плечі Франції. Тоді французи сказали, що в них, у нутрі, погано. Передівсім люди не захочуть битися за чехів. Далі, більшість населення Франції пересякла всякими інтернаціональними, соціялістичними, пацифістичними доктринами.

В той час, як французька дипльоматія напружує всі зусилля, щоб за границею врятувати честь Франції, радикальні елементи викликали в робітничім промислі страйк, який охопив дотепер біля сто тисяч робітників. У той час, як французький уряд погрожував Мусолінієві, французькі робітники на доках Марсею вийшли на страйк. А Марсей, як відомо, є головним французьким портом над Середземним морем.

ЗЛОЧИННА РОБОТА РОЗКЛАДОВИХ СИЛ.

У той час, як Гітлер і Мусоліні напоювали свою суспільність геройчим світоглядом і зціплювали всі суспільні шари в одну збиту націю, готову боротися за національні справи, французькі радикали, соціялісти і всякі інші інтернаціоналісти напоювали французів пацифізмом, ставили щастя одиниці понад щастя народу; говорили, що це глупота вмирати за якийсь національний ідеал, а притім усім страшенно реготалися з науки Гітлера і Мусолінія та плювали на них обох.

Та від того реготу і плювання ні Гітлер ні Мусоліні не провалились. Навпаки, показалося, що їх наука для даного народу видно ліпша від трійливих наук інтернаціональних розкладових сил. А що їх наука краща, показують наглядно незаперечні факти: англійські і французькі міністри соромно капітулюють перед їх волею.

НАХАБНІСТЬ ПАЦИФІСТІВ.

Та з того всього найдивнішим і найбільш обурюючим є те, що ті злочинні інтернаціональні розкладові сили, які роками вщіплювали пацифізм у французьку націю, тепер ще сміють ображатися на премієра Даляді, що той уступив перед Гітлером. Вони домагаються, щоб Франція показала перед Гітлером свою силу. Ту саму силу, яку ті злочинні інтернаціональні агенти розкладали, підкопували і розточували впродовж довгих років.

Здається, що ті події дали добру науку і Англії і Франції. Можливо, що там у нутрі розпічнуться в короткому часі широкі реформи, а суспільність буде переорганізоватися на нових ідеях і нових засадах. Наука згаданих держав не повинна пройти й мимо нас. Ми теж повинні собі добре запамятати ті чинники, які будують дану націю і додають їй сили, а також ті чинники, яку спихають її до опідлення, пониження і капітуляції перед іншими.

ЧЛЕН ДАЕСОВОГО КОМІТЕТУ.

Конгресмен Можер, член комітету Даеса, що має розсліджувати „неамериканські акції".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Хто дочекав до свого срібного весілля, той мусів мати залізне здоровля.

З ТЕАТРУ Й МУЗИКИ

МУЗИЧНІ НОВИНИ, ЩО ПІДГОТОВЛЯЮТЬСЯ НА КОНЦЕРТ У КАРНЕҐІ ГОЛ.

Український концерт у Карнеґі Гол у Ню Йорку 8. січня 1939 р. буде мати для української музики небувале значіння, бо на ньому будуть запродуковані ріжні новини української музичної творчости. Це власне в музичному світі є найбільше приманливим чинником усякого музичного концерту.

Зараз на вступі концерту буде відіграна вже відома з пресових донесень „Україна", симфонічна поема Павла Печеніги Углицького. Є це довший музичний твір, написаний на тему „Гайдамаків" Тараса Шевченка. Є це фактично овертура, себто начеве музичний вступ до драми „Гайдамаки", і як такий розкриває нам події великого Шевченкового твору. Ясна річ, що вложити в розмірно короткий музичний твір, який триває коло 20 хвилин, усю цю масу чуттєвого матеріялу, що його великий поет уложив так щедро у велику поему, не легко. Багато річей треба було залишити непорушеними, а багато річей треба було, за вимогами музичного твору, розширити. Через це композитор навіть вагався назвати поему за Шевченковим заголовком, а назвав його „Україна", як це зрештою роблять і інші композитори (наприклад, відомий фінський композитор Сібеліюс назвав свою велику музичну поему „Фінляндія").

Через музичну поему „Україна" тягнуться ниткою три мотиви, себто домінуючі десені. Пісня „Гей, гук, мати, гук" зазначує перший мотив, мотив розбиття, ідейного розгублення, такого, яке відчував український народ по зруйнуванні Запорозької Січи. Своїм повільним темпом і одноманітністю арії ця частина твору підсуває слухачеві широкі степи, насуває спогади про стару славну минувшину.

Другий мотив — любовний. Це молодь пробує влаштуватися собі своє родинне життя.

У цей мотив вривається новий мотив: геройчний. Пісня „Гей, нум, хлопці, до зброї!" ... є його настрій. Це ... заговір гайдамаків у лісі. Проти нього піднімається гордий, блискучий польонез: це польські конфедерати гуляють, знущаючися притому над невинними людьми.

На тлі таких мотивів ми наче й бачимо Галайду, героя Шевченкових „Гайдамаків", як він стрічається з Оксаною на любовній розмові, як лишає дівчину та приступає до гайдамацького повстання, як бере участь у великих геройчних подіях, у котрих важиться доля всього українського народу. В музичному творі має бути зазначено, що повстання не вдається, але й рівночасно зазначена надія, що, не зважаючи на цю невдачу, по цій боротьбі прийде ще інша, котра скінчиться щасливо, вдало.

„Думи мої" надхнені Шевченковою поемою тої самої назви, повні сумних настроїв, мрій про широкий Дніпро серед далеких кірґізьких степів. Коли йде річ про кірґізів, то композитор вживає оригінальної кірґізької народньої мельодії.

Новиною для української іміграції в Америці буде теж „Ой, на горі вогонь горить". У краю цей твір уже відомий. Ця народня пісня в артистичному обробленні вже була виконана у Львові 24. лютого 1935 року на святі стрілецької пісні знаменитим нашим артистом Михайлом Голинським. Писав тоді д-р В. Калина в часописі „Новий Час":

„Дальше йшов виступ Михайла Голинського. Імпозантна постава бувшого старшини гармонізувала з тлом свята. Любимець публики, наш знаменитий оперовий артист відспівав Углицького „Стрілецький романс" („Ой, у полі вогонь горить"). Один з найкращих зразків народньої поезії в музичному розумінні Углицького (талановитий музика нашої заокеанської еміґрації) та в інтерпретації Голинського викликав бурю оплесків".

Ще будучи студентом петербурської консерваторії, працював Углицький над оперою „Вій" і опрацював для неї музично як арію Хоми відомі слова Шевченка „Минають дні, минають ночі". Опера залишилася нескінчена й досі, а арію Хоми подається тепер як окремий твір під назвою „Медитація" (роздумування). На ці слова Тараса Шевченка вже творили музику інші композитори до Углицького, а саме українець Заремба й великий московський композитор Рахманінов. На відкритті памятника Тараса Шевченка в Києві оголошено було конкурс на композицію на ці самі слова й мабуть ми маємо ще кілька інших творів на цю тему.

Цей твір Углицького вже теж відомий у краю. Артист Михайло Голинський виконував його на святі Тараса Шевченка у Станиславові 6. квітня 1935 року, а про цей виступ писав тоді львівський часопис „Діло":

„Вкінці дві точки програми з довга наддатками відспівав наш славний артист-співак М. Голинський, а саме Углицького: арію Хоми з опери „Вій" (Минають дні)... Вперше в нас виконаний твір Углицького є великим і міцним прибутком у нашій музичній літературі. Щоб його виконати, мусить співак оперувати широкою голосовою скалею та поборювати багато технічних трудноців, що М. Голинському вповні вдалося. Нашому громадянству імя Углицького не дуже ще відоме, хоч є це композитор, що має за собою велику й плідну працю на полі української музичної культури. Він — колишній директор консерваторії в Петрограді; тепер живе в Ню Йорку, де працює невпинно над поширенням нашої музичної культури серед чужинців".

В Америці музична публика мала нагоду чути цей твір на радіовій стації „Нешенел Бродкестинг" 28. квітня 1931 року. Почути її безпосередньо у виконанні симфонічної орхестри знаменитими музикантами будемо мати нагоду на концерті 8. січня 1939 року у великій салі Карнеґі Гол у Ню Йорку. І не лише ці твори, але й інші.

ХОР УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСВИТЕРСЬКОЇ ЦЕРКВИ В НЮАРКУ, НЮ ДЖЕРЗІ,
під управою проф. Юрія Кириченка, котрий дасть 25. вересня КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ в Крест Гейвен Меморіял Парк, Пасейк Евию і Олвуд Ровд у Клифтоні, Ню Джерзі. Пастором церкви є нині проп. А. Куман.

НОВИЙ АМБАСАДОР.

Д-р Гу Шіг, відомий китайський фільософ і виховник, був недавно іменований амбасадором Китаю в Злучених Державах. Він учився в американських університетах та був деканом школи літератури в пейпінгськім університеті.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Влаштування Союзового Дня.

Заходом гол. радного У. Н. С., п. Івана Ваверчака, скликано 17. вересня ц. р. збори околичних відділів У. Н. С. до Українського Дому під ч. 760 вул. Стейт. Зборами проводив п. І. Ваверчак. На секретаря покликано п. Івана Лукашевича, з від. 209 У. Н. С. з Картерету, Н. Дж.

По довгій дискусії в тій справі на внесення п. В. Дригинича з від. 104, поперте М. Вітовом, ухвалено влаштувати спільними силами місцевих відділів У. Н. С. Союзовий День 25. жовтня ц. р. в Українськім Парку, при вул. Стейт у Перт Амбою, в 3 год. попол. До комітету вибрані: Іван Ваверчак, предсідник від. 155 з Перт Амбою; Іван Гінда, заступник предс., від. 342 з Картерету, Пилип Миник, секретар від 168 з Перт Амбою; Іван Лукашевич, заст. секр. від 209 з Картерету; Йосиф Гінда, касієр від. 209 в Картереті; М. Вітів, заст. кас. від. 104. На внесення Андрія Дячишина з від. 168, поперте А. Кричевським, ухвалено, щоб кожний відділ на своїх чергових зборах вибрав трьох членів до заряду Союзового Дня. Про наступні збори буде оголошення в „Свободі".

І. Лукашевич, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НАЙВАЖНІШЕ — ЦЕ МАТИ ТЕРПЕЛИВІСТЬ

Докази людської терпеливости і праці проявляються не тільки в монументальних творах. Крім них є ще безліч дрібних і малих творів, які вимагають немешної енергії.

Ось наприклад, один китаєць, що недавно навернувся на християнство, жертвував папі його подобу, вирізьблену на зернятку... рижу. Про малечінь цієї різьби найліпше свідчить факт, що її можна оглядати тільки через сильно побільшаюче скло.

А один японець виконав плащ не якимнебудь способом: виконали його „особисто" шовківниці, що їх терпеливий ткач уложив на обширнім столі і кермував ними за помічю тоненьких паличок.

І в Европі теж не бракує таких архитворів людської терпеливости. Відома скрипка, що її один швайцарець виконав із сірників. Вийшла з цього така першорядна скрипка, що своєю якістю не уступає славній скрипці Страдіварія, яка знаходиться тепер у державному музеї в Берні.

Один гірник з басейну Сари, Леопольд Шраєр, виконав мінятурний перерзі копальні вугля у... пляшці. — В Ґослярі знаходиться годинник, зроблений із соломи.

Кілька норвезьких рибалок з околиць Ґвальо виконали китицю квітів з... рибячої луски. Про складність цієї роботи свідчить найкраще факт, що вони зужили на те коло 100 тисяч поодиноких лусок.

Сем Кравтер, фармер з Арізони, впродовж довгих 25 літ збирав чотиролистні конюшинки, котрі трапляються — як відомо — дуже рідко і котрі проте вважаються символом щастя... З цих конюшинок зложив він величезних розмірів листок, що йому післав „на щастя" тодішньому президентові Гуверові.

У бельведерському музею є два портрети Пілсудского й Ридза-Сміґлого, що їх один безробітний зо Шлеська виконав з 111 тисяч звичайних шпильок.

СИН „БАТЬКА ЧЕХІЇ".

Ян Масарик, син першого президента Чехословаччини, представник її в Англії. Було донесення, що він захорів з перепрацювання, рятуючи Чехословаччину від розбору.

П О Д Я К А

Дякую Фамілії і Приятелям, котрі віддали останню услугу мойому покійному мужові Іванові, котрий помер дня 27-го серпня 1938. року. Дякую всім приятелям за цвіти і всім, що мене навідали в моїм смутку.

Ірина Кужла, вдова

Василь, Анна і Марія, діти.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФОРД СИТІ, ПА. Надзвичайний мітінг Тов. Зап. Січи, від. 63., відбудеться в неділю, 25. вересня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі. Є важні справи до вирішення, тож кожний член обовязково повинен бути приявний на тім мітінгу. Кожний член повинен приєднати принаймні одного члена до У. Н. Союзу. Передівсім обовязком кожного члена є вписати свої діти, старші чи молодші. Маємо ріжнородні грамоти, що задоволять кожного після його спроможности. — М. Личак, секр.

Наука.

Десятник учить стрільців, що сонце в зимі, хоч багато ближче землі, слабше гріє як літом, хоч у літі сонце дуже далеко.

— Ну, чому так є? — кінчить виклад.

Зо стрільців ніхто нічого не відповідає. Отже десятник хоче вияснити це на прикладі:

— Рекрут Копистка, як ви будете бігти по апелі до міста, чи вам буде гарячо?

— Ні, пане десятник.

— Но, добре. А як будете бігти на площу вправ, то буде вам гарячо?

— Так, пане десятник.

— А видите. Те саме діється з сонцем. Чим дальше йдуть проміні сонця, тим більше розгріваються.

—o—

Помилка.

Павло й Петро вертаються в пізну, темну ніч до дому. Аж тут ненадійно виростають перед ними дві тіні й чути голос:

— Стій! Руки вгору!

Павло багато не думав. Чапнув першого з краю за волосся, обкрутив два рази, гримнув поза вуха й пустив. Цей пропав відразу.

— Петре! — кличе товариша, але по нім і слід загинув. На другий день стрічаються.

— Чому ти вчора так скоро втік? Боягуз з тебе. Я одного так спорядив, що ось тільки ця шапка осталася в руках.

Петро оглядає шапку та й каже:

— Це моя шапка...

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(17)

„Я довго не буду жити", промовив слабо д-р Брукс. „Та заки помру, я дуже хотів би побачити ще мою доньку Марію. Вона очікує мене на побережжі. Я не можу йти до неї, але колиб ви могли її привести сюди..." Тарзан перервав йому: „Я сповню вашу волю і приведу її тут". З тими словами він постарався про воду в листку і уставив її коло хорого.

Про себе він не потребував дбати. Він ніколи не приготовлявся довго в дорогу, бо він зо собою ніколи не носив ніяких клунків. Їжу він усе здобував у дорозі, а одежі цілком не потребував. Він був самовистарчальний. Став, підперезався й зовсім зібрався. Постаравшись про воду для хорого, він хвилю застановився. Хто зна, коли він повернеться...

А хворому може прийдеться в такім безраднім положенні пролежати досить довго. Тому Тарзан рішив для хворого постаратись також про харч. А коли він почав думати про харч, йому прийшло на думку, що добре булоб для нього постаратись також про лікарство. Тому, не думаючи довго, він пішов між корчі підшукувати відповідних корінців.

Зваривши їх і зготувавши лікарство, він подався по харч для хворого. Незадовго йому вдалося вполювати невеличку антильопу. Розібравши її, він покраяв її на довгі пасочки і почав покраяне в той спосіб мясо вудити на вогні. Коли корм, лікарство і вода були готові і хворий як слід засоблений, Тарзан рішив, що пора йому пускатись у дорогу.